

Kontroverzní téma není pro divadlo zachraňující

Problémy současné společnosti v hledáčku divadelním, to je téma, které se stalo páteří letošního Wintrova Rakovníka. O divadle současném i klasickém jsme si popovídali se členem odborné poroty, Mgr. Milanem Schejbalem.

Jak vidíte funkci divadla jako společenského zrcadla?

Divadlo odjakživa zobrazovalo témata, která lidi trápila. Do konce osmnáctého století se preferovala takzvaná současná dramatika. Psali autoři spojení s konkrétní dobou a ti se hráli. Teprve v době Goetha a Lessinga se v Hamburku začal hrát Shakespeare a začali se vracet ke starším dílům. Divadlo bylo vždycky barometrem doby a snažilo se zachytit, co diváky zajímá. I když se hrály kusy starší, vždy se v nich hledala témata aktuální.

Co reflexe současných kontroverzních témat, jež jsou předváděna i na letošním ročníku WR?

Teprve v šedesátých letech otevřela skupina autorů témata, která se dotýkají naší sexuality. Na tom je postavená celá postmoderna. Žánr, kterému říkáme cooldramatika, začal používat jazyk specifický pro určitou sociální skupinu a nejen tím šokoval. Cooldramatika tne do živého, otevírá se téma sexuality, menšin, úchylek, prodejních kluků i holek a dovádí ho až ad absurdum. Takže zde tyto problémy nevyplyvají z něčeho, ale stávají se ústřední-

mi tématy. Ovšem samo kontroverzní téma není pro divadlo zachraňující. Stále má divadlo, potažmo dramatická literatura, určité zákonitosti. Ať už hrajeme o homosexualitě nebo rasismu. Pokud tomu nedáme divadelní parametry, je to stále jenom literatura.

Proč používáme k reflexi soudobých témat výklady klasických děl a ne hry současné?

Ze starých autorů se přežili jen ti nejlepší. A protože jsou řemeslně dobře napsané, nabízejí prostor pro soudobé interpretace. Je tam potenciálně přitomno víc témat. Ty jako tvůrce můžeš dát akcent na to, co tě zajímá a o čem máš pocit, že může oslovit i diváka. Když za druhé světové války byl hrán Macbeth, nikdo nepochyboval o tom, kdo je Macbeth. Když se ta samá hra hrála za minulého režimu, opět nebylo pochyb o tom, kdo je Macbeth a kdo je Lady Macbeth. Tyto nadčasové hry vypovídají především o nitru člověka, o nadčasové existenci. Proč na tomto světě vlastně jsme. A potom jsou hry, které už otevírají témata čistě aktuální. A mezi nimi jsou pochopitelně hry dobré i hry špatné.

Myslíte, že divadlo stihá reflektovat současné dění ve společnosti?

Divadlo umí bezprostředně reagovat na to, co se stalo. Například u již zmiňovaného Macbetha. Když zemřel Brežněv, čeští komunisté zakázali ten večer hrát komedie. A večerní představení hry Macbeth divadla Ypsilon se stalo bezmála demonstrací. Z jeviště se ozývá „Tyran nám zemřel.“... Větší komedii ani sehrát nelze. Přičemž den předtím by to nikoho ani nenapadlo. A tohle divadlo umí.

Jiří Cinkeis: Koule – DS Kocábka Chocerady

Kocábka přivezla na Wintrův Rakovník 2010 představení autorského divadla založeného na textu principála soboru Jiřího Cinkeise Koule. Viděli jsme představení plné humoru, hravosti a pohrávání si s lidskou blbostí, které je z rodu někdejších tzv. divadel malých jevištních forem. Žánrově se představení pohybuje na pomezí text-appealu, literárního kabaretu, revue. Lze v něm nalézt odkazy k poetismu tak, jak je známe z tvorby Jiřího Suchého, ale i dadaismu a k dalším inspiračním zdrojům.

Hra je založena na výborném a nosném nápadu: Do patentového úřadu přichází muž se svou ženou, aby zde uplatnil svůj vynález. Muž je postižen tím, že neustále usíná, ale naštěstí po probuzení navazuje na předchozí řeč. Tato výchozí situace je živnou půdou k řetězci humorných situací a gagů. Ty jsou dobře vystavěny a nechybí jim přesné načasování. Předností tu jsou neobyčejná schopnost navazovat kontakt s publikem spjatá s autentickým hereckým projevem (především u Jiřího Cinkeise) a princip hravosti, na němž je představení postaveno a budováno. Hra J. Cinkeise se v rovině textové předlohy i jevištního provedení láme na dvě poloviny. Tou první je situace předložení vynálezu, tou druhou je demonstrace jeho fungování. Zatímco první část je sevřeným celkem, druhá je poněkud rozvolněnější a vzbuzuje úvahy nad proporcemi a zpracováním něk-

terých skečů a hlavně písňových čísel a jejich hudebního uchopení. Mimoto zde chybí zřetelné nastolení nové situace, tj. avízo pro diváka, že budou následovat demonstrace fungování vynálezu. Toto konstatování o dvou ne zcela sourodých polovinách hry není o tom,

že je něco zásadně špatně. Princip hravosti (žánrového uchopení), na němž je představení postaveno, nevyžaduje nutnou sevřenost celku. Jde jen o upozornění na to, že se divák bude nejspíše bavit v první části představení více, než ve finále.

Suma sumárum: Viděli jsme svébytné autorské divadlo, a to autorské ve všech ohledech, které přináší inteligentní zábavu i možnost zamyšlení se. Soubor Kocábka na sebe opakovaně poukázal jako na výjimečný a patrně nenapodobitelný fenomén v kontextu českého amatérského divadla.

Milan Strotzer

Pod praporem něžných dam

Zábavné divadlo patří neodmyslitelně k současné teatrální produkci ať na profesionální či amatérské bázi. Bylo by pošetilé tvrdit, že komedie a snaha pobavit diváky je něco méněcenného než je zasáhnout závažným či tabuizovaným tématem. Každé má své zákonitosti a každé je nutné důsledným a působivým způsobem ztvárňovat.

Divadlo OKKO, o.s., Praha se svou inscenací předlohy Kena Ludwiga Pod praporem něžných dam v režii Jana Kubíka rozhodlo pro možnost první. I komedie má však svá pevná pravidla, prověřená letitými zkušenostmi, která je nutná si osvojit a realizovat. To se však souboru inscenačně podařilo naplnit pouze částečně. Už samotná předloha, která se vědomě hlásí k inspiračním zdrojům nepoměrně kvalitnějších autorů (Brandon-Thomas: Charleyova teta, Shakespeare: Večer tříkrálový), přináší několik otázek v rámci zmíněného žánru. Samotná výchozí situace, že dvojice mladých herců Leo a Jack se převlékne do kostýmů žen kvůli penězům a okamžitě, bez zjevné motivace, se zamiluje do ženských protějšků, je problematická a vyžaduje jasnou a důslednou

režijní interpretaci. A tak bychom mohli pokračovat: proč musí být Duncan hned od začátku představen jako člo-

věk toužící po majetku, proč je postava Audrey determinována svou pubertální omezeností atd. Na druhou stranu je nutné říci, že Ludwig umí brilantně napsat dialogy a v zásadě nastolit situaci. Díky autorovi se v podstatě daří souboru převyprávět srozumitelně příběh a rozkrýt základní vztahy mezi postavami. Bohužel, to je však vše. Ona nadstavba, jak jsou situace řešeny režijně i herecky, tj. základní zdroj humoru, vyznívá rozpačitě. Jen málokdy se divák baví paradoxem, nečekanou asociací, pointou. Je pochopitelné,

že převlek mužského představitele do ženské postavy vyvolá apriori smích. Jsme však v takovém stupni chápání divadla, že od tohoto převleku očekáváme daleko více, než jen tento samotný fakt. A to vidíme jako základní problém inscenace. Nejde totiž o to co se hraje, ale jakými prostředky lze k účinnému sdělení dojít. Z tohoto pohledu jsme v drtivé většině svědky pouze reprodukce předlohy, popisu (vč. scénografie) a ilustrace. Na žánr situační komedie je to však zoufale málo. Kudy by se mohla cesta k účinnějšímu tva-

ru ubírat naznačuje pojetí postavy Jacka (Martin Zelenský), kde je patrné, že úloha ženy mu není vlastní a dává to svým hereckým projevem permanentně najevo. I Anna Blabolová v roli Meg přesvědčí, že jednáním v jednotlivých situacích lze vybudovat srozumitelnou a zajímavou postavu. Inscenace Divadla OKKO opět dokázala, po kolikáté již (?), že dělat zábavné divadlo není žádná legrace a že jakákoliv nedůslednost a nahodilost se vždy obrátí proti samotným tvůrcům.

Milan Schejbal

Je to pro nás teprve začátek

Druhým představení třetího dne Wintrova Rakovníka byla inscenace Pod praporem něžných dam Divadla OKKO Praha. Hostem našeho rozhovoru se stal režisér Jan Kubík.

Máte již za sebou účast na Wintrově Rakovníku či na podobné krajské postupové přehlídce?

Nemáme, soubor je strašně mladý. Fungujeme společně teprve třetí sezonu, přičemž větší část souboru se zapojila teprve před rokem či rokem a půl. Zkušenosti z ochotnického divadla mají pouze tři, ostatní jsou neherci.

Jak jste se dali dohromady?

Víceméně náhodou. S kolegou, o němž jsem v té době nevěděl, že je to kolega, jsme zjistili, že známe většinu místních trutnovských ochotníků a řekli jsme si, že zkusíme společně něco vymyslet. Já osobně jsem si říkal, až bude nějaká vhodná situace a vhodní lidé, půjdu do toho. A ta situace nastala.

Vy osobně máte herecké či režijní zkušenosti?

Mám zkušenosti s mládežnickým souborem z Trutnova. Ale pro všechny ostatní je to teprve začátek.

Je toto první inscenace vašeho souboru?

Pod praporem něžných dam je naše druhá inscenace, první byla Dívčí válka Františka Ringo Čecha. S tou jsme ovšem nikde nesoutěžili. Ta hra je již tak známá, že si nemyslím, že je vhodné s ní kdekoliv soutěžit.

Kolikátá repríza bylo představení na WR?

Třetí. Premiéru jsme měli v listopadu.

Co vás vedlo k výběru textu současné inscenace?

Text jsem objevil náhodou v recen-

zích Dilie a zalíbil se mi. My jsme si text vybrali ještě před Dívčí válkou, ale

byl pro nás hodně náročný na scénu, na finance, kdežto Dívčí válka se dala dělat v jednodušších podmínkách. Proto bylo nakonec toto pořadí.

Petra Jirásková

Z ptačí perspektivy

Předchozí uměleckou nespokojenost házím za hlavu. Nový den, nový začátek. Cíleně jsem dopoledne prolétávala park a dýchala čerstvý vzduch, abych na odpolední představení nebyla zbytečně

utahaná. Nechala jsem si dokonce od kolegy namasírovat křídla, abych byla v co největší pohodě a nejlepší kondici. Předpokládala jsem, že výsledek je tímto zaručený. Ovšem nebylo to tak

jednoduché. Představení jsem bohužel opět totálně nepochopila. Začínám si připadat jako méněcenný pták. Pár záběrů z kupé, pár písniček, ale jak to proboha poskládali dohromady, to mi ještě nikdo nevysvětlil. Nebýt toho, že ve hře zdůraznili, že kdo bude chtít odejít dřív, bude muset zaplatit, letěla jsem k baru rovnou. Takhle jsem byla finančně nucena zůstat až do konce představení. Kde bych na to proboha vzala. Tiše jsem doufala, že chyba je na mé straně a večerní představení mě z toho estetického bolu vyvede. Nevyvedlo. Takže třetí den přehlídky mi umělecké naplnění nepřinesl, místo toho však přinesl jeden praktický poznatek. S dietami je konec, a to pro tentokrát zřejmě definitivně. Bez zobání to prostě nepůjde. To bych z toho zřejmě nic neměla. Takže si jdu dát pěkně do nosu a vám doporučuji totéž. Snad se pak všichni sejdem v hromadném potlesku.

bílá vrána

PROGRAM

Sobota 20. března 2010

Tylovo divadlo 11.00–12.00 hodin

Na motivy Václava Hraběte Horečka

VNITŘNÍ DÉMON

DS NOVÁ GENERACE

při DS TJ Sokol Lázně Toušeň

Jeviště TD 14.30–15.20 hodin

Petr Matoušek

INVENTURA

DIVADÝLKO NA DLANI

Mladá Boleslav

Rozborové semináře

VNITŘNÍ DÉMON 13.00–14.00 hodin

INVENTURA 16.30–17.30 hodin

HOST PŘEHLÍDKY

Tylovo divadlo 19.00 - 21.15 hodin

Doug Wright

SVOU VLASTNÍ ŽENOU

Divadlo SoLiTEater Praha

Tylovo divadlo 22.00 hodin

Slavnostní zakončení

a vyhlášení výsledků

Wintrova Rakovníka 2010

Páteční zaplněné hlediště Tylova divadla

2040

OPEN HEADS

Tiráž

Redakce Zpravodaje: píše Petra Jirásková a Honza Švácha, fotí Jiří Chlum, překlady nemilosrdně vraždí Lida Strejcová, komiksy kreslí gangsTerka, na papír zkušeně skládá Pavla Zimmermannová. Toto 4. číslo vyšlo 20. března 2010.